

Tematy

na wewnętrzny egzamin maturalny z języka polskiego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bolimowie 2011/2012 r.

Tematy z zakresu literatury

1. Przedstaw utwory, które poleciłbyś do gruntownej lektury współczesnym elitom władzy, aby stały się dla nich źródłem inspiracji w podejmowaniu trudów naprawy Ojczyzny. Uzasadnij swój wybór.
2. O młodości dyskusyjnie. Przedstaw różne sposoby kreowania i oceny młodych ludzi w utworach z różnych epok.
3. Wielcy twórcy wielbicielami małej ojczyzny. Omów na przykładzie twórczości wybranych pisarzy..
4. Od Rolanda do Kolumbów – w jakim stopniu ideał rycerza wpłynął na kreację bohaterów walczących o wolność? Prześledź problem, odwołując się do wybranych przez siebie bohaterów i ich postaw.
5. Cywilizacja XX wieku to klęska czy triumf człowieka? Rozstrzygnij ów dylemat, odwołując się do wybranych dzieł literackich
6. Rozważ, w jaki sposób miejsce i czas, w których żyjemy, wpływają na nasz los. Przedstaw własne refleksje oparte na wybranych utworach literackich.
7. Jednostka wobec zbiorowości w ujęciu twórców dwóch wybranych epok. Rozważ problem na konkretnych utworach literackich
8. Literatura faktu. Zanalizuj i zinterpretuj to zjawisko XX wieku na wybranych przykładach
9. Człowiek – istota nieznaną. Jaki komentarz do tej wypowiedzi odnajdujesz w znanych Ci utworach literackich?
10. „Pokrzepić serca” czy „rozdrapywać rany polskie” ? Sprecyzuj, która intencja pisarska jest Ci bliższa i dlaczego?
11. Historia jako „materiał literacki”. Omów zagadnienie, odwołując się do tekstów literackich wybranych epok.

12. Biografia jako klucz do zrozumienia utworów. Omów, odwołując się do przykładu wybranego pisarza.
13. Od Krasickiego do Młynarskiego. Polska literatura satyryczna w walce z wadami Polaków. Wskaż najbardziej charakterystyczne motywy tej twórczości, oceń siłę jej oddziaływania oraz zastosowane środki artystyczne.
14. Świat ludowych wierzeń i wartości oraz jego rola w literaturze. Omów na przykładzie wybranych tekstów literackich.
15. Omów funkcję motywów szekspirowskich w wybranych dziełach literatury polskiej.
16. Motyw „exegi monumentum” w twórczości Horacego i jego reinterpretacja w literaturze polskiej różnych epok. Przedstaw na wybranych przykładach.
17. Bohater literacki jako świadek i komentator historii. Przedstaw wybrane przykłady wydarzeń historycznych ocenianych przez bohaterów literackich. Omów sposób prezentacji, wartość komentarzy, funkcję ideologiczną.
18. Kulinaria w literaturze. Omów funkcję tego motywu w wybranych utworach.
19. Pamiętnikarz jako autor, narrator i bohater swego dzieła. Na wybranych przykładach przedstaw różne sposoby realizacji tych ról.
20. Pan i sługa w literaturze. Przedstaw różne sposoby ujęcia tematu, odwołując się do wybranych utworów.
21. Różne sposoby ukazywania kresów wschodnich w literaturze polskiej. Omów na wybranych przykładach.
22. Proza kobieca, poezja kobieca - czy można wyróżnić takie kategorie literackie? Odpowiedz, analizując wybrane utwory literackie napisane przez kobiety.
23. Profetyczne wizje w literaturze. Omów na wybranych przykładach, zwróć uwagę na sposób obrazowania, język i przesłanie.
24. Natura jako przedmiot opisu i jako bohater w wybranych utworach różnych epok. Omów problem odwołując się do wybranych przykładów.
25. Rola sztuki i artysty w świetle publicystycznych i poetyckich manifestów różnych epok. Przedstaw na wybranych przykładach.
26. Przedstaw funkcjonowanie mitu napoleońskiego w wybranych utworach literackich (np. A. Mickiewicza, B. Prusa, S. Żeromskiego, M. Brandysa, W. Łysiaka).
27. „Strasznym mieszczanie”. Odwołując się do znanych ci utworów literackich, rozważ słuszność opinii J. Tuwima lub podejmij z nią polemikę.

28. Młodzi gniewni wśród twórców i bohaterów literackich. Zaprezentuj swoje przemyślenia na temat przyczyn i sensu ich buntu.
29. Mistrzowie i uczniowie. Przedstaw świadome wykorzystanie wzorów literackich w wybranych tekstach pochodzących z różnych epok.
30. Bohater literacki jako alter ego twórcy dzieła. Przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach.
31. Stolica i prowincja - omów ich literackie kreacje na wybranych przykładach.
32. Egzystencjaliści - filozofowie i pisarze. Na wybranych przykładach literackich przedstaw ich sposób widzenia świata i człowieka.
33. Manifest literacki jako odzwierciedlenie tendencji epoki i jej nastrojów. Omów na wybranych przykładach.
34. Odwzorowanie świata, prowokacja, eksperyment artystyczny. Przedstaw swoje refleksje na temat najnowszej literatury polskiej.
35. Duchowni jako bohaterowie utworów literackich. Na wybranych przykładach z różnych epok omów sposoby ich ukazywania.
36. Reportaż literacki - tradycje, gatunek, tematy, funkcja społeczna, stosunek do literatury. Omów na wybranych przykładach.
37. Rola lektur w kształtowaniu osobowości bohaterów literackich. Omów problem na wybranych przykładach.
38. Juwenilia i „łabędzie pieśni”. Na podstawie wybranych utworów porównaj sposób kreacji świata i postawy twórców w ich wczesnych i ostatnich dziełach.
39. Bunt przeciw normom tworzenia - przedstaw motyw konfliktu pokoleń literackich na podstawie tekstów wybranych epok.
40. Prowincjonalizm i uniwersalizm poezji Adama Mickiewicza - poeta znad Niemna, Polak czy mieszkaniec Europy? Uzasadnij swoją opinię na podstawie wybranych utworów poety.
41. Ironia i autotematyzm w utworach romantycznych - omów ich rolę, odwołując się do twórczości wybranych autorów.
42. Sprawy osobiste i sprawy publiczne w listach romantycznych. Omów na wybranych przykładach literackich np. Z. Krasińskiego. C. K. Norwida, F. Chopina lub innych.
43. Poetycka fascynacja codziennością . Omów zagadnienie odwołując się do twórczości trzech wybranych poetów XX wieku.

44. Sarmata o sobie i inni o Sarmacie. Ukaż różne sposoby mówienia o Sarmatach. Odwołaj się do wybranych utworów literackich.
45. Arkadie i utopie - literackie krainy szczęścia w utworach różnych epok. Omów sposoby ich kreowania, funkcje i znaczenie.
46. Rodzice i dzieci jako bohaterowie utworów literackich. Zaprezentuj temat, odwołując się do wybranych przykładów literackich.
47. Młodość - atut czy słabość? Omów różne sposoby ujęcia tego zagadnienia w literaturze.
48. Portrety starców i sposób ich funkcjonowania w utworach literackich. Omów na wybranych przykładach.
49. Testament i spowiedź jako literackie formy wyrażania uczuć i refleksji nie tylko osobistych. Omów na wybranych przykładach.
50. Ars poetica. Przedstaw różne sposoby ujęcia tego zagadnienia przez twórców literackich.
51. Nieznośny dar wolności? Rozważ problem odwołując się do postaw wybranych bohaterów literackich.
52. Wyznanie, dziennik, autobiografia - jako specyficzna forma rozmowy z czytelnikiem. Omów problem, odwołując się do wybranych przykładów.
53. Obraz społeczeństwa carskiej Rosji w literaturze polskiej i rosyjskiej. Omów problem, porównując wybrane utwory.
54. Tragedia Żydów, tragedia Polski, tragedia naszej cywilizacji. Omów problem, analizując wybrane utwory dotyczące okresu wojny i okupacji.
55. Co to jest klasycyzm? Na przykładzie twórczości wybranych poetów scharakteryzuj klasycyzm w dawnej literaturze oraz jego tradycje w literaturze współczesnej.
56. Istota postawy romantycznej i jej żywotność w literaturze późniejszych epok oraz w życiu. Omów na wybranych przykładach.
57. Literatura a polityka. Na wybranych przykładach omów, w jaki sposób pisarze reagowali na bieżące wydarzenia.
58. Rola groteski w literaturze. Omów temat na wybranych przykładach..
59. Ład i harmonia świata - z Bogiem czy mimo Boga? Omów problem, odwołując się do wybranych utworów literackich.
60. Romans historyczny czy wierne odtwarzanie dziejów? Na wybranych przykładach przedstaw różne sposoby pisania o przeszłości.

61. Proces tworzenia jako temat literacki. Omów na wybranych przykładach.
62. Wojna w ujęciu heroicznym i absurd wojny - omów temat na wybranych przykładach.
63. Obraz miasta w twórczości literackiej. Omów temat na wybranych przykładach.
64. Pożegnania liryczne, dramatyczne i ironiczne. Porównaj literackie sceny pożegnania kochanków.
65. Świat egzotyczny - fascynujący i inspirujący. Omów zagadnienie na przykładzie twórczości wybranego artysty.
66. Pycha i pokora. Przedstaw na wybranych przykładach różne sposoby prezentacji tego problemu.
67. Zapachy, smaki, kolory i dźwięki jako tworzywo obrazu literackiego. Omów na wybranych przykładach.
68. Ballada w tradycji literackiej. Na wybranych przykładach przedstaw ewolucję tego gatunku.
69. Motywy tyrzejskie w literaturze polskiej. Omów ich funkcje na wybranych przykładach.
70. Bohater literacki w „poszukiwaniu straconego czasu”. Na wybranych przykładach omów zagadnienie literackich powrotów do przeszłości.
71. Opis realnego świata a poetycka kreacja. Omów na wybranych przykładach różne sposoby prezentowania świata przedstawionego.
72. Wpływ impresjonizmu na literaturę przełomu XIX i XX wieku. Omów na wybranych tekstach.
73. Literatura jako forma kontestacji. Omów temat odwołując się do wybranych przykładów.
74. Omów problem odwiecznej walki dobra ze złem na podstawie wybranych przykładów literatury fantastycznej.
75. Dramat antyczny, renesansowy, romantyczny wobec problemów człowieka. Ukaż na wybranych przykładach literackich.
76. Dialog twórców literatury z filozofami. Przedstaw problem na wybranych przykładach dzieł literatury dawnej i współczesnej.
77. Przedstaw historię jako znaczący element akcji w wybranych utworach literackich różnych epok.
78. Ukaż walkę z chorobami Rzeczypospolitej obecną w literaturze renesansu i baroku (np. J. Kochanowski, P. Skarga, M. Rej, W. Potocki).

79. Zaprezentuj dzieje literackich kochanków wplecione w historię naszej Ojczyzny na wybranych przykładach z różnych epok.
80. Sport jako temat literacki. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
81. Konflikt racji osobistych i społecznych w literaturze. Omów temat na wybranych przykładach.
82. Prometeusz i jego następcy w literaturze. Omów na przykładach wybranych utworów.
83. Romantyczny indywidualizm. Omów temat, prezentując kreacje wybranych bohaterów literackich.
84. „Świat jest teatrem – aktorami ludzie” (Szekspir) – rozważania o sensie ludzkiego życia na podstawie wybranych dzieł literackich.
85. Człowiek nie może żyć poza kulturą, ale często zrzuca z siebie jej płaszcz” – rozwiń słowa Barbary Skargi, odwołując się do wybranych utworów literackich.
86. Koncepcje patriotyzmu i służby ojczyźnie w literaturze polskiej.

Tematy z zakresu korelacji sztuk

1. Teksty polskich piosenek jako próba opisania rzeczywistości.
2. Artystyczne interpretacje powstań narodowych w literaturze i w malarstwie. Analiza porównawcza dzieł.
3. Brzydota jako kategoria estetyczna. Omów temat w oparciu o różne teksty kultury
4. Satyryczny portret Polaków w literaturze i współczesnym kinie lub telewizji .Omów problem.
5. Sceny miłosne w literaturze, malarstwie i filmie. Przedstaw i porównaj sposób ich prezentacji.
6. Przedstaw koncepcję artysty w wybranych dziełach kultury.
7. Twórczość Szekspira inspiracją dla reżyserów filmowych i teatralnych. Omów temat, odwołując się do wybranych przykładów.
8. Motto, cytaty, ostatnia scena, tytuł jako klucz do interpretacji dzieła. Omów na wybranych przykładach.
9. Różnorodne ujęcia psychologiczne postaci kobiet w literaturze. Przedstaw temat w oparciu o epikę, lirykę i dramat.

10. Od Adama do ... Batmana. Przedstaw różnorodne kreacje mężczyzn w: literaturze, filmie, różnych tekstach kultury.
11. Porównaj bohaterów literackich i ich kreacje filmowe i/lub teatralne.
12. Zanalizuj i porównaj interpretacje krajobrazu wiejskiego w literaturze i malarstwie (np. W. S. Reymont, Chagal, W. van Gogh).
13. Uczta, wieczerza, przyjęcie, biesiada. Wskaż obecność tych motywów w dziełach kultury różnych epok
14. Cywilizacja a natura. Zaprezentuj na wybranych dziełach literatury i malarstwa
15. Porównaj różne ujęcia motywu domu w literaturze i sztuce wybranych epok (literatura, teatr, film). Przedstaw na wybranych przykładach.
16. Zaprezentuj rozwój teatru od czasów antycznych do XIX wieku (włącznie).
17. Zaprezentuj motyw czasu obecny w literaturze i sztuce.
18. Sceny batalistyczne lub/i sceny pojedynków w literaturze, malarstwie i filmie. Przedstaw i porównaj sposób prezentacji.
19. Zaprezentuj funkcjonowanie i rolę motywu wesela w wybranych dziełach kultury.
20. Fascynacje tatrzańskie w literaturze i sztuce. Rozwiń temat, wykorzystując wybrane przykłady.
21. Motyw dziecka w literaturze i malarstwie wybranych epok. Omów, posługując się przykładami konkretnych dzieł.
22. Przedstaw portrety Żydów i świat ich kultury w wybranych tekstach literackich i malarskich wskazanych epok.
23. Zaprezentuj obrazy Łodzi i okolic utrwalone w literaturze, filmie lub sztukach plastycznych (omów na konkretnych przykładach).
24. Literatura i film propagandowy. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych dzieł.
25. Poezja śpiewana - popularyzacja czy deformacja literatury? Omów zagadnienie na podstawie wybranych tekstów.
26. Na wybranych przykładach wykaż, że adaptacja filmowa dzieła literackiego może wzbogacić lub zubożyć jego odbiór.
27. Katedra gotycka jako tekst kultury i jako temat tekstów kultury (ujęcia malarskie, poetyckie). Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
28. Wybrane bohaterki mitów jako archetypy funkcjonujące w różnych tekstach kultury. Przedstaw problem, odwołując się do wybranych tekstów.

29. Kabaret jako zjawisko kulturalne XX w. Prześledź ewolucję jego formy i funkcje na wybranych przykładach.
30. Wybrane wydarzenia historyczne oraz ich literackie i malarskie interpretacje. Omów problem, odwołując się do przykładów.
31. Sztuka średniowiecza. Omów główne wątki i ich ujęcia w malarstwie i poezji wieków średnich.
32. Polskie obrzędy ludowe jako inspiracja artystyczna. Omów na wybranych przykładach z literatury i sztuki.
33. Na wybranych przykładach rozważ, jak literatura XX w. komentowała dzieła sztuki.
34. Różne sposoby kreacji światów baśniowych w literaturze i sztuce. Omów na wybranych przykładach.
35. Literatura i film grozy. Dokonaj porównania, wykorzystując wybrane przykłady.
36. Katastroficzne wizje świata w sztuce XX w. Rozważ zagadnienie, odwołując się do wybranych tekstów kultury.
37. Karykatura jako jeden ze sposobów prezentacji człowieka w różnych tekstach kultury. Omów na wybranych przykładach.
38. Przyroda jako główny temat i tło w literaturze i sztuce romantyzmu. Omów problem odwołując się do wybranych przykładów.
39. Świat orientalny jako źródło inspiracji artystów. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych przykładów z różnych dziedzin sztuki.
40. Kontrast jako zasada kompozycji w baroku i jego związek ze światopoglądem epoki. Rozważ temat, odwołując się do przykładów z literatury i dzieł plastycznych.
41. Porównaj obrazy Warszawy ukazane w wybranych utworach literackich i malarstwie.
42. Dzieło sztuki jako zwierciadło epoki. Omów problem, odwołując się do wybranych przykładów z literatury i innych dziedzin sztuki.
43. Bunt przeciw zastanym normom w subkulturach młodzieżowych na podstawie współczesnych form artystycznego wyrazu. Omów problem, odwołując się do wybranych przykładów.
44. Motyw podróży i podróżników w sztuce wybranej epoki. Na przykładach omów różne sposoby wykorzystania tego motywu.
45. Tekst literacki jako artystyczny komentarz wytworów innej dziedziny sztuki (np. malarstwa, rzeźby, muzyki). Omów problem w oparciu o wybrane przykłady.

46. Różne sposoby wykorzystania muzyki i muzyczności w literaturze. Omów na wybranych przykładach.
47. Motyw dantejskiej wędrówki przez piekło. Na wybranych przykładach omów różne sposoby jego wykorzystania.
48. Sztuka a polityka. Na wybranych przykładach przedstaw wzajemne wpływy i zależności między wymienionymi dziedzinami.
49. Mity o szczególnej żywotności w kulturze. Na wybranych przykładach omów różne sposoby ich funkcjonowania.
50. Motyw śmierci w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Omów różne sposoby ukazywania tego zjawiska, odwołując się do wybranych przykładów.
51. Kicz uwodzi. Zaprezentuj swoje stanowisko w tej kwestii, odwołując się do przykładów z różnych dziedzin sztuki.
52. Motyw polowania w sztuce. Na wybranych przykładach omów różne sposoby jego ujęcia.
53. Alegoria i symbol jako środki wyrazu w literaturze i sztuce. Omów na wybranych przykładach.
54. „Szary człowiek też jest bohaterem”. Przedstaw współczesne literackie, malarskie i filmowe wizerunki tego bohatera.
55. Zwierzę jako bohater tekstów kultury. Na wybranych przykładach omów sposoby kreacji tego typu bohatera.
56. Królestwo piekieł i jego przedstawiciele w literaturze i sztuce. Zaprezentuj funkcjonowanie tego motywu w wybranych dziełach.
57. Józef Czechowicz sformułował myśl, że „dzieło sztuki to mikrokosmos odbijający epokę”. Rozważ tę opinię, odwołując się do wybranych przez siebie przykładów literatury i innych dziedzin sztuki.

Tematy z zakresu języka

1. Archaizacja języka i jej rola w znanych powieściach historycznych.
2. Język satyry dawniej i dziś. Omów temat na wybranych przykładach
3. Dokonaj analizy języka wybranych bohaterów literackich
4. Związki frazeologiczne, motywy, słownictwo we współczesnej reklamie. Zanalizuj różnorodne środki perswazji w reklamie.

5. Zaprezentuj funkcje komizmu językowego w wybranych dziełach kultury dawnych i współczesnych.
6. Zanalizuj eksperymenty językowe w poezji (np. poezja futurystów, Awangardy Krakowskiej, M. Białoszewskiego, B. Leśmiana).
7. Szkoła, dom, rozrywka w gwarze uczniowskiej. Omów zjawiska słowotwórcze i dowcip językowy.
8. Funkcje powiedzonek bohaterów literackich i filmowych. Omów temat na wybranych przykładach
9. Scharakteryzuj na wybranych przykładach słownictwo internetowe. Oceń jego poprawność w kontekście kultury języka.
10. Dokonaj analizy tekstów piosenek młodzieżowych pod kątem poprawności językowej.
11. Opisz wybrane postacie literackie, których język wskazuje na ich przynależność środowiskową. Wskaż środki językowe, jakie wykorzystuje autor dla podkreślenia związku postaci ze środowiskiem.
12. Wypowiedzi polityków. Na podstawie zebranego materiału dokonaj klasyfikacji najczęściej pojawiających się błędów językowych.
13. Język w domu, w pracy i szkole - czy to ten sam język polski? Zanalizuj przykłady odmian współczesnej polszczyzny.
14. Omów zjawiska słowotwórcze i dowcip językowy obecne w języku młodych.
15. W kręgu onomastyki - wskaż najpopularniejsze imiona ostatnich lat, omów ich znaczenie oraz kryteria wyboru.
16. Właściwości wywiadu jako formy wypowiedzi. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
17. Wskaż przyczyny powstania neologizmów, omów ich rodzaje i funkcje na podstawie tekstów literackich i mowy codziennej.
18. Wpływ języków obcych na współczesną polszczyznę mówioną. Na wybranych przykładach omów korzyści i zagrożenia, oceń skalę zjawiska.
19. Przedstaw różne sposoby naśladowania stylów indywidualnych (pastisz, parodia, trawestacja) oraz omów ich funkcje na wybranych przykładach.
20. Język jako narzędzie propagandy i demagogii. Przedstaw na podstawie wybranych przykładów z literatury i/lub publicystyki.
21. Przysłowia, cytaty, aforyzmy. Dokonaj ich analizy językowej i określ ich funkcje w wybranych utworach literackich.

22. Specyfika języka tekstów kabaretowych w warunkach funkcjonowania w Polsce cenzury na przykładzie kabaretów z lat 70 i 80.XXw. Omów i oceń zjawisko.
  23. Posługując się przykładami, omów sposoby wzbogacenia współczesnej polszczyzny.
  24. Walka o czystość języka polskiego a praktyka życia codziennego. Oceń skuteczność podejmowanych działań.
  25. Język polskich piosenek. Omów temat na wybranych przykładach.
  26. Język dziennikarzy i sprawozdawców sportowych. Zaprezentuj na przykładach i oceń.
  27. Specyfika języka informatycznego na tle systemu językowego. Omów temat na podstawie analizy zgromadzonego materiału językowego.
  28. Scharakteryzuj język wybranych bohaterów literackich ujawniający cechy ich osobowości.
-